

Script stakeholder workshop Kromme Rijn

Date: Wednesday 14 December

Time: 09:30 to 15:30

Location: Vergaderzaal - Stichting MFA Kersentuin, Camminghalaan 27 te Bunnik

VITAL

Participants

Status: 08-12-2016

Name	Organisation/function	Attendance	Check
Broos, Reinout	VVV Wijk bij Duurstede/ Secretaris (<i>Tourist Information Office</i>)	Full day	☐
Harlaar, Tineke (of vervanger)	Staatsbosbeheer (<i>The Forest Service</i>)	Full day	☐
Hees, Eric	Bee Deals/ Fruitteler (<i>Fruit Cultivator</i>)	Morning programme	☐
Keijzer, Paulien	O-gen (<i>Area Cooperation</i>)	Full day	☐
Kenbeek, Evelien	Landschap erfgoed Utrecht (<i>landscape/heritage NGO</i>)	Morning programme	☐
Kuyvenhoven, Herbert (eventueel met collega)	Provincie Utrecht (<i>Policy researcher province</i>)	Full day	☐
Oskam, Anette	LTO Afdeling Bunnik Houten (<i>Member local Agricultural and Horticultural Organization</i>)	Morning programme	☐
Schulp, Albert	Schulp sap/ Producent (<i>Juice producer</i>)	Morning programme	☐
Van den Heiligenberg, Harm	Provincie Utrecht (<i>Strategy advisor province</i>)	Morning programme	☐
Vernooy, Johan	Veehouder (<i>Cattle farmer</i>)	Full day	☐
Vernooy, Erik	De Kersenhut/ Fruitteler (<i>Fruit Cultivator/Local produce store</i>)	Morning programme	☐

*four participants [Hanneke Hietinik (boerin), Franske van Stemvoort (fruitconsult), Mariska Both (medewerker lokale planologie) and Thea Dengerink (landgoed Zuylestein)], still need to notify about their participation.

Materials

<i>Material</i>	<i>Function:</i>	<i>Responsibility</i>
Laptop	Presentations	Emma and Nynke
Opname apparatuur Recording device	General recordings, recordings of the sub-group discussions	Emma collects 1 at AVC on Tuesday(16.00-17.00)
Photocamera	Photo-report of the different workshop elements for project-related communication (deliverable, website etc.)	Emma
Flip-overs	Scenario remarks TALE	Emma/Nynke
Plates + cutlery	Lunch	Franzi (orders at the catering-company)
Lunch Vernooij Catering	Lunch	Franzi
Markers, post-its	Scenario remarks TALE	Emma/Franzi
15 informationfolders informatiemapjes (incl. projectflyer VITAL, PROVIDE/TALE, a detailed program, notepad, pen)	Welcome	Emma + Laura
Program A3	On the wall	Emma
Participant list + permission from audio opnames	General overview + permission	Franzi
Name tags	Welcome	Laura
2 Workshop-signs A4	Direction (on door Kersentuin and meetingroom)	Emma
Coffee, coffee filters, tea, cookies, sugar, milk	Coffee breaks	Nynke, Franzi (coffee filters)
Evaluation form scenario session and VITAL program	Merged questionnaire from TALE and VITAL	Nynke
Questions PROVIDE on expenditure EU money on Public goods	PROVIDE valuation deliverable	Franzi (also translates the questions to Dutch)

Draaiboek **Kromme Rijn Workshop**

Tijd	Wat	Nodig
09:00-09:30	Voorbereiden. Koffie zetten, laptop / beamer / presentatie klaarzetten, posterdingen ophangen etc.	Laptop, beamer.
09:30 10:00	– Inloop. Nog geen programma. Mensen welkom heten. Informatiemapjes en badges uitdelen. Namenlijst laten tekenen.	Koffie, thee, suiker, melk, kopjes, lepeltjes, koekjes. Naambadges, Namenlijst.
10:00-10:15	Welkom Emma. Doel van de hele dag Globale agenda hele dag Vragen of opnemen OK. Toelichting: niet voor quotes, maar voor terugzoeken dingen die later belangrijker blijken dan ze nu lijken.	Introductory slides (Goal of the day, linking to previous workshop, overview research group introduction research team, why chosen Kromme Rijn area) Slide Voorbeeld hiervan uit eerste workshop Opname-apparatuur (+ telefoons voor extra opnames). Lijst voor toestemming.
10:15 10:30	– Round-the-table introduction participants	
10:30-10:50	Introductie ochtendprogramma & VITAL. <i>Nynke</i> - Agenda ochtend: Wat is er aan de hand > Waar zouden we heen willen > hoe meet je dat en bij wie moet je zijn. - Presentatie: Wat is duurzame intensivering, hoe kijken we daarnaar in VITAL.	Presentatie VITAL. Vertaling van ZALF presentatie, aangepast aan NL context.
10:50-11:10	Discussie SI processen. <i>Nynke</i> - Inventarisatie: Welke maatregelen komen voor in gebied? <ul style="list-style-type: none"> ○ Post-it per maatregel. ○ Proberen te plaatsen in lege matrix ○ Groeperen (<i>Nynke + Laura</i>, tijdens koffie pauze) - Welke maatregelen moeten er in de toekomst genomen worden? <ul style="list-style-type: none"> ○ Post-it per maatregel ○ Proberen te plaatsen in lege matrix ○ Groeperen (Moderator) 	2 of 4x poster SI matrix Mogelijkheid die op te hangen post-its (liefst 2 kleuren) Stiften Kleine ronde stickertjes Camera

- Welke maatregel is het belangrijkste, zou het meest ondersteund moeten worden?
  - o 3 ronde stickertjes voor iedereen, volledig vrij te verdelen.

11:10-11:20	Pauze	Koffie, thee, suiker, melk, kopjes, lepeltjes, koekjes.
11:20-11:30	Afrondende discussie SI Framework en measures. Nynke <ul style="list-style-type: none"> - Beide volgeplakte frameworks bekijken - 1 duidelijke overeenkomst en duidelijk verschil eruit halen - Toelichting voor verschil vragen .... Overgaand in 	Mogelijkheid om dingen op te hangen
11:30-11:50	Hoe meet je dat? Plenaire discussie, geleid door Nynke <ul style="list-style-type: none"> - Kies 1 of 2 maatregelen uit discussie hiervoor, liefst iets vaags. - Inventariseren (groepsdiscussie) hoe je kwantificeert of dat verbetert - Introduceren threshold-target-benchmark idee - Voorbeeld van alle 3 - Wat zou een goede benchmark zijn voor deze maatregel? - Mogen we voor een inventarisatie van verdere benchmarks bij jullie langskomen? 	Flipover / whiteboard + stift 3 slides met uitleg + voorbeeld threshold-target-benchmark
11:50-12:10	Wie moet dat doen? Presentatie / plenaire discussie door Nynke <ul style="list-style-type: none"> - Uitleg Stakeholder Network Analysis: wie is betrokken bij voor elkaar krijgen maatregelen? - Presenteren voorlopige stakeholder map, uitleg preliminary interviews - Wat willen we nu weten: <ul style="list-style-type: none"> o Klopt het? o Opvullen kennisgaten in <i>watvoor</i> relaties - Enquete, anoniem, zometeen na afsluitende discussie 	Slide met methodes stakeholder map Slide met hoofdpunten stakeholder map Poster met stakeholder map & mogelijkheid die op te hangen 15 prints van enquete over stakeholder map
12:10-12:30	Afronding <ul style="list-style-type: none"> - Rondje: wat is je meest urgente vraag over duurzame intensivering in het Kromme Rijn-gebied? - <i>Nynke</i>: <ul style="list-style-type: none"> o Reflecteren op urgente vragen: waar gaan we op in in VITAL, geen valse verwachtingen. o Communicatie? Update nieuwsbrief? Social media? o Utdelen enquete stakeholder map, graag naar kijken met een broodje erbij. 	15 prints van enquete over workshop

	- Voor wie weggaat: enquête over workshop (combinatie VITAL/TALE)	
12:30 13:15	- Lunch	Lunch from catering
13:15 13:30	- Introduction afternoon programme <i>Emma</i>	
13:30 13:45	- First results on recreation interviews Kromme Rijn region <i>Franzi</i>	
13:45 14:00	- Using social media to assess recreation groups in the Kromme Rijn region <i>Koen</i>	
14:00 – 14.15	Introduction scenario exercise <i>Emma</i>	
14:15 14:30	- Feedback on BAU scenario	
14:30 -15:15	Division into two groups, each group discussing different elements of the small-scale and large-scale scenario. Large-scale scenario lead <i>Nynke</i> , Small-scale scenario lead <i>Emma</i>	(Coffee served when groups are working on the individual scenarios)
15:15- 15:30	Groups present result scenario exercise. Concluding words – outlook to results - Alle deelnemers middag: enquête over workshop (combinatie VITAL/TALE)	

Content remarks

Introduction to the VITAL project, the concept of sustainable intensification and our research approach (*Vertalen naar Nederlandse taal en context van presentatie gemaakt door agrathaer*). *Duurzame intensivering is een veranderingsproces. Er ligt een probleem aan ten grondslag, en de oplossing kan worden gezocht op de boerderij en op grotere schaal, en in het landschap of in de keten. Zuivelsector, fruitprijzen. Belang van de Kromme-Rijnstreek hiervoor; rol als recreatiegebied en leefomgeving. Onderwerpen die belangrijk zijn:*

- *Rendabiliteit*
- *Nutrientenbalans; grondwaterkwaliteit / oppervlaktewaterkwaliteit / bodemkwaliteit*
- *Gebruik van pesticiden en verspreiding in de omgeving*
- *Leefbaar, aantrekkelijk landschap*
- *Machtsverhoudingen in de keten.*

Hoe meet je deze dingen? Geef een paar voorbeelden van wat werkt of wat niet werkt. Bijvoorbeeld: grondwater / bodemkwaliteit is erg gerelateerd aan grondsoort, dus hoe eerlijk is dat? Pesticidenverspreiding is afhankelijk van weer – waar zet je de standaard? Aantrekkelijk landschap is heel lastig te meten. Daar gaan we vanmiddag op in. Machtsverhoudingen in de keten gaan we het ook later verder over hebben. Maar hoe meet je dat nou? Aantal supermarktkoopcombinaties per inwoner? Percentage mensen dat alles bij één winkel koopt? Maar wat zegt dat precies over hoe die inkoopcombinaties omgaan met hun macht?

10:50 – 11:10

Discussion with regards to the following topics

- What are promising site-adapted agricultural practices in the Kromme Rijn region? >> *Klinkt dat framework logisch? verificatie van de issues. Welke maatregelen zouden kunnen helpen bij de verduurzaming? Zowel “kleine dingen” die het basisniveau iets verbeteren, als extremere maatregelen. **To do: Vragen en stellingen. Snap je het? Is de indeling logisch? Welk kwadrant is het meest relevant? Welke maatregelen ken je, en waar worden die toegepast? Ken je maatregelen die niet in één van de vakjes passen? Geeft de matrix je nieuwe ideeën voor watvoor maatregelen je waar kunt implementeren?***
- Which challenges have to be addressed in the future for sustainable agriculture? >> *Wat is er nodig voor implementatie van de maatregelen hierboven? Is dat haalbaar? Zijn er maatregelen die gewoon niet geaccepteerd zijn? Moet er iemand regels stellen of subsidie geven? Moet je het aan de markt overlaten? Stok <> wortel. Watvoor mix tussen minimum-maatregelen en maximum-maatregelen? Hoe faciliteer je beiden, hoe beheer je en stel je regels die diversiteit stimuleren? **To do: Vragen of stellingen. Stel wat landbouwsystemen voor, evalueer wat ervoor gedaan zou***

moeten worden op de boerderij, evalueer wat een goede trigger is voor een boer om dat ook echt te doen.

- 11:10 – 11:20 Coffee break
- 11:20 – 11:50 Presentation of the preliminary stakeholder map + questionnaire. **To do: die netjes maken, laten zien op een slide en / of printen in een brochure. Enqueteformulier vertalen en printen.**
- 11:50 – 12:20 Introduction to the indicator framework + plenary discussion: *Terugkomen op hoe je dingen kunt meten. Terugkomen op de belangrijke onderwerpen voor de region. Misschien een simpel voorbeeld gebruiken: Hoe meet je de prestatie van NS? Percentage treinen op tijd zegt niet alleen hoe groot de kans is dat je op tijd aankomt, maar zegt ook iets over hoe goed NS georganiseerd is. Als ze goed georganiseerd zijn, kunnen ze beter anticiperen en reageren op verstoringen.*
- In duurzame intensivering is het lastig, want het is complex. Duurzaamheid is complex, intensivering is complex, de combinatie is complex * complex. Sommige dingen zijn gewoon moeilijk te kwantificeren. Standards – Targets – Benchmarks. **To do: selecteren van indicatoren voor de relevante onderwerpen. Zoeken naar standards en targets, voorbereiden discussie over benchmarks. Materiaal (plaatjes, tabel, data) voorbereiden.***
- 12:20 – 12:30 Practice-oriented project objectives and requirements for science >> *Wat moeten wij doen om het project relevant te houden voor hen, hoe kunnen we hen het best van informatie voorzien? Twitter, nieuwsbrief, website, future workshops? Moeten we nog een survey doen onder onze wijdere stakeholder group? Watvoor dingen wil je wel, en watvoor dingen juist niet horen? Hierbij ook terugkijken en reflecteren. Uitdelen enquetes, uitnodigen lunch.*
- 12:30 – 13:15 Lunch break
- 13:15 – 13:30 Introduction afternoon program (Emma)
- Make clear reflection to the previous workshop and also discuss what has been done in the meantime (within the project and within our research group).*
- 13:30 - 13:45 First results on recreation interviews Kromme Rijn region (Franzi)
- 13:45 – 14:00 Using social media to assess recreation groups in the Kromme Rijn region (Koen)
- Discuss the results. Is this what people expect?*

14:00 – 14.15 Introduction Scenario Exercise

Presentation that includes an explanation of the purpose of the exercise and an explanation of the European storylines (incl. 2030 as end-goal). Clear about the expected outcomes of the exercise. Link back to previous workshop where we discussed land use conflicts.

Finish with the example of BAU (Business-as-usual) scenario, based on the Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028

PRS has different objectives:

- Duurzame leefomgeving (*Sustainable living environment*)
- Beschermen (landschappelijke) kwaliteiten (*Conservation of landscape qualities*)
- Vitale dorpen en steden (*Vital Villages, Thriving Towns*)
- Dynamisch landelijk gebied (*Dynamic rural areas*)
- Kromme Rijn: Versterken landelijk gebied (*Kromme Rijn: strengthening of agricultural profile*)

Strengthening of agricultural profile can go into different directions: kleinschalig (small-scale) or grootschalig (large-scale).

- Scale can change at both field and landscape-level.

14:15 – 14:35

Feedback on BAU scenario

Factsheet BAU on slides – hand-out of spatial map.

To discuss (plenary):

- Where are the main deviations in land use from the current situation?
  - o E.g. more nature protection, less intensive production etc.?
- Where would we locate this scenario on an axis from large-scale to small-scale? (Can we consider this as a balanced strategy?)
- How well does this scenario link to the drivers given in the storyline? What other drivers and policy frameworks are important to achieve this scenario outcome?

14:35 – 15:15

Division into two groups, with each group discussing different elements of the small-scale and large-scale scenario.

- Large-scale scenario (land sparing/sustainable intensification scenario) – lead: *Nynke*

- Necessary: Factsheet of key changes in policies (incl. direction) and shortened storyline, A3 map of study region (+ Kromme Rijn outline), figures/piecharts to finish.

1. General discussion (approx. 15 min.):
  - Which factors on the European scale would have most effect on the case study scale?
  - How would this storyline work out in the region with respect to land use and/or agricultural production (discuss also areas for nature and recreation)?
  - Possible discussion points:
    - o Influence of decrease/abolishment of direct payment funding and AEP funding
    - o Influence decrease in regional food consumption and recreation

2. Figures to finish (approx. 10 min.):
  - Pie chart of historical and current land use – How will this division change for this scenario in 2030?
  - Finish trend
    - Livestock density trend
    - Landscape elements density
    - Area under AECM measures
    - Organic farming
  - Qualitatively discuss:
    - Change of management
    - Choice of fertilizers
    - Irrigation (nachtvorstbestrijding, beregening voor fruitboompercelen)

3. Mapping change (approx. 15 min):
  - Which areas are most eligible/suitable to set-aside for conservation (generally less productive land – to compensate for loss of 1st pillar greening measures and biodiversity)?
  - Where are areas that would be most suitable for increased field consolidation?
  - Which areas can increase in (economic) efficiency/intensity?
  - Where would you expect a clear change of farming strategies? What type of farming strategies (e.g. new crops/varieties, precision farming)?

[Only if time left]

4. What other drivers and policy frameworks – besides the given in the storylines – are important to achieve this scenario outcome?

- Kleinschalig scenario (land sharing scenario) – lead: *Emma*

- Necessary: Factsheet of key changes in policies (incl. direction) and shortened storyline, A3 map of study region (+ Kromme Rijn outline), figures/pie-charts to finish.

1. General questions:

- Which factors on the European scale would have most effect on the case study scale?
- How would this storyline work out in the region with respect to land use and/or agricultural production (discuss also nature protection, recreation)?

Possible discussion points:

- Tightened greening and cross-compliance requirements
- Maintenance of agriculture, focused on reduction of agricultural inputs and compensation for low production.

Figures to finish:

2. Figures to finish (approx. 10 min.):

- Piechart of historical and current land use – How will this division change for this scenario in 2030?
- Finish trend
  - Livestock density trend
  - Landscape elements density
  - Area under AECM measures
  - Organic farming
- Qualitatively discuss:
  - Change of management
  - Choice of fertilizers
  - Irrigation (nachtvorstbestrijding, beregening voor fruitboompercelen)
  -

3. Mapping change (approx. 15 min.):

- What are the most suitable areas for multifunctional farming or diversification?

- Differentiate between areas that become most suitable for wildlife friendly farming, areas that are increasingly attractive for leisure activities and areas for rural living.

- Which intensive areas need to reduce in productivity to meet environmental standards (e.g. reduce in livestock numbers to meet environmental policies)?

[Only if time left]

4. What other drivers and policy frameworks – besides the given in the storylines – are important to achieve this scenario outcome?

15.10 – 15.30

Groups present result scenario exercise.

Concluding words – outlook to results

- Alle deelnemers middag: enquête over workshop (combinatie VITAL/TALE)

